

แนวทางในการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของผู้สูงอายุ เพื่อให้วัยรุ่นตระหนักรู้

Guidelines for the conservation of folk arts of the elderly to make teenagers awareness

อรรณญา ไชยเชษฐา* และธีระวัฒน์ จันทิก

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาความสำคัญของการแสดงพื้นบ้านที่ผู้สูงอายุสืบปฏิบัติกันมาอย่างช้านาน เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ การสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทยและเพื่อหาแนวทางให้วัยรุ่นตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ สืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านให้คงอยู่โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยใช้ศึกษา ซึ่งจะทำการกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักในลักษณะที่เรียกว่า การเลือกกลุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) จะแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ไม่จำกัดเพศ, บุคคลในชุมชน, บุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งจากการสัมภาษณ์, เอกสาร และการสังเกต แบบไม่มีส่วนร่วมและใช้ทฤษฎีแบบสามเส้า เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่ศึกษาและนำเสนอข้อมูล

ผลการศึกษาสรุปว่าความสำคัญของการแสดงพื้นบ้านที่ผู้สูงอายุสืบปฏิบัติกันมาอย่างช้านานผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการแสดงพื้นบ้านของไทยเป็นอย่างมาก การแสดงพื้นบ้านทำให้ผู้สูงอายุได้เพลิดเพลิน อีกทั้งเป็นการสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สูงอายุกับวัยรุ่น โดยใช้การแสดง เป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ของวัยรุ่นกับผู้สูงอายุ ให้เกิดความใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น หากกล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ การสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย สืบเนื่องมาจากวัยรุ่น ได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมอื่นเข้ามาครอบงำ วัยรุ่นให้ความสนใจในวัฒนธรรมไทยน้อยลง และจากสภาพสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ทำให้คนต้องแก่งแย่งกันทามาหากินเพื่อความอยู่รอด จึงไม่มีเวลาให้ความสนใจกับศิลปะการแสดงพื้นบ้านของตนเอง ดังนั้นแนวทางในการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้านเพื่อให้วัยรุ่นตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ สืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านให้คงอยู่ จะต้องร่วมมือกับหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษา ชุมชน รวมไปถึงผู้สูงอายุ ล้วนต้องร่วมมือร่วมใจกัน เพื่อช่วยกัน ทำให้วัยรุ่นเกิดได้เกิดจิตสำนึก รัก ห่วง แห่น และสืบทอดให้กับรุ่นหลัง ได้ชื่นชมในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ และได้ช่วยกันจรรโลง รักษา พัฒนาให้มีคุณค่าสืบไป

คำสำคัญ : การอนุรักษ์/ ตระหนัก/ การแสดงพื้นบ้าน

Abstract

The purposes of this research was study the importance of the elderly folk who traditionally practiced a long time. To study the problems and obstacles in conservation heritage of folk arts of Thailand and finding ways to make teenagers aware the value of conservation folk arts. By means of in-depth interviews with the main informants related to the research study include 17 elderly people. The collection are interview, observe and documentation and used Triangulation theory to check the reliability of the data. Then analyzed based on the study and presentation of information.

The study found that the importance of elderly folk who traditionally practiced a long time. Elderly people pay much attention to Thai folk performances. The traditional performance made the elderly enjoy. Using the performances as a tool to build relationships of teenagers to seniors. When we mention to

conservation issues, inherited folk arts of Thailand due to teenagers have been influenced by other cultures. The number of teenagers that interested in Thailand traditional were decrease. From the current economic conditions made people must compete for living and survive. So there was no time to pay attention to the folk arts of their own. Therefore, The guidelines for the conservation of folk art performances to make teenagers aware of the importance and value of conservation. Inheritance of folk arts should cooperate with many parties such as schools, local community and including the elderly people must work together to help young people had awareness cherished for next generation to appreciate in the wisdom of the ancestors and continue to develop for the future.

Keywords: conservation / awareness / folk performance

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน auttaya_art@hotmail.com

1. บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ปัจจุบันการแสดงเพลงพื้นบ้านกำลังถูกละเลยและขาดหายไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก วัยรุ่นสมัยนี้ไม่เห็นความสำคัญของการแสดงพื้นบ้าน หน่วยงานท้องถิ่นไม่ได้ให้การสนับสนุนอย่างจริงจังการเชื่อมโยงถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์ความรู้ การแสดงจากผู้รู้ ผู้อาวุโสในท้องถิ่นสู่เยาวชนมีน้อย ทำให้การสืบทอดทางวัฒนธรรมขาดหายไป

จากปัญหาและอุปสรรคในปัจจุบันที่ทำให้การแสดงพื้นบ้านได้ลดน้อยลง และบางการแสดงได้ถูกเลือนหายไปไม่มีผู้ให้ความสนใจมาแสดงอีก จึงต้องมีแนวทางในการอนุรักษ์การแสดงพื้นบ้านของไทยขึ้น เพื่อให้วัยรุ่นได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการแสดงพื้นบ้าน ซึ่งเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษได้สืบทอด ปฏิบัติกันมาอย่างช้านาน

การแสดงพื้นบ้าน เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า ที่บรรพบุรุษไทยได้สั่งสม สร้างสรรค์ และสืบทอดไว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เพื่อให้รุ่นลูกรุ่นหลานได้เรียนรู้และรักในคุณค่าในศิลปะไทยในแขนงนี้ เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และพร้อมที่จะช่วยสืบทอด จรรโลง และธำรงไว้เป็นสมบัติของชาติสืบไป(เจนนิสา เกศมณี, 2556) ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เป็นการแสดงที่มีมาตั้งแต่บรรพกาล การแสดงพื้นบ้านมีความโดดเด่น มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง การแสดงพื้นบ้านเป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ สืบทอด ให้วัยรุ่น ได้ตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของการแสดงพื้นบ้านที่สามารถถ่ายทอดวิถีชีวิตของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังให้ความบันเทิง สนุกสนาน รื่นเริง และสร้างความรัก ความสมัครสมานสามัคคีให้กับผู้สูงอายุกับวัยรุ่นได้อีกด้วย อันจะสอดคล้องกับความต่อนึง ในพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ว่ากล่าวได้ว่า “น่าภูมิใจยิ่งนัก ศิลปะของไทยรุ่งเรืองมาแต่โบราณกาลและสามารถแสดงลักษณะของชาติได้อย่างแท้จริงก็เพราะบรรพบุรุษของเรามุ่งหาขึ้นเพื่อศิลปะด้วยความบริสุทธิ์ใจแท้ๆ การเผยแพร่งานศิลปะของไทยในต่างประเทศนั้นก็เป็นที่ประจักษ์โดยส่วนรวมมาก เพราะศิลปะเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างชาติ และทำให้นานาชาติอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุขได้”

ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ได้เรียนรู้และมีประสบการณ์สั่งสมจนมีความรอบรู้ มีทักษะ ความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของตนเองและสังคม จนเป็นที่ยอมรับของสังคมว่าเป็นภูมิปัญญาหรือปราชญ์ชาวบ้าน(รองศาสตราจารย์ธีรยุทธ เสนิงค์ ณ ออยุธยา, 2550) การแสดงพื้นบ้านที่ผู้สูงอายุได้ปฏิบัติและสืบทอดต่อกันมาจากอดีตถึงปัจจุบัน จะออกมาในรูปแบบใดนั้น ขึ้นอยู่กับสภาพทางภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม อาชีพ วิถีชีวิต และความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ตลอดจนอุปนิสัยของประชาชนในท้องถิ่น จึงทำให้การแสดงพื้นบ้าน มีลีลาท่าทางที่แตกต่างกันออกไป แต่ก็มีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน คือ เพื่อความสนุกสนานรื่นเริง และพักผ่อนหย่อนใจ เช่น การฟ้อนรำ หนังตะลุง เป็นต้น ซึ่งการแสดงพื้นบ้านเป็นการแสดงที่เกิดขึ้นตามท้องถิ่นและตามพื้นที่ต่างๆ ของแต่ละภูมิภาค โดยอาจมีการพัฒนา ดัดแปลงมาจากการละเล่นพื้นเมืองของท้องถิ่นนั้นๆ (พรทิพา บุญรักษาม, 2559)

ดังนั้น การอนุรักษ์ เผยแพร่ สืบสานศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทยที่มีมาแต่โบราณกาล จึงเป็นแนวทางให้เกิดความภาคภูมิใจ ในเอกลักษณ์ไทยผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของศิลปะการแสดงพื้นบ้าน รวมทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุงานวิจัยครั้งนี้จึงเป็นเสมือนตัวช่วยให้ศิลปะการแสดงพื้นบ้านไทยยังคงอยู่อันจะเป็นแนวทางในการสืบสานและถ่ายทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้าน รวมถึงการสร้างจิตสำนึกเพื่อให้เกิดความรักและหวงแหนในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการท้าววิจัย

1. เพื่อศึกษาความสำคัญของการแสดงพื้นบ้านที่ผู้สูงอายุสืบปฏิบัติกันมาอย่างช้านาน
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ การสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย
3. เพื่อหาแนวทางให้วัยรุ่นตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ สืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้าน

คำถามการวิจัย

1. ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย มีอะไรบ้าง
2. การแสดงพื้นบ้านมีความสำคัญอย่างไร
3. แนวทางในการสืบสานศิลปะการแสดงพื้นบ้านให้คงอยู่ ควรเป็นไปในทิศทางใด

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เพื่อให้วัยรุ่นตระหนัก” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยที่ศึกษาและทำความเข้าใจความหมายของประสบการณ์ชีวิตที่บุคคลได้ประสบมาเป็นหลัก ผู้วิจัยได้นำหลักการของการศึกษาเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยาเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของผู้สูงอายุ เพื่อให้วัยรุ่นตระหนักรู้ผู้ให้ข้อมูลหลักและเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งจะทำการกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักในลักษณะที่เรียกว่า การเลือกกลุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) จะแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ไม่จำกัดเพศ, บุคคลในชุมชน, บุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษาโดยผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการศึกษาการวิจัยระหว่างเดือน มีนาคม ถึงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2560 รวมเป็นระยะเวลา 3 เดือน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนหลักคือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการศึกษาเอกสาร รวบรวมข้อมูลจากเอกสารจากหนังสือ วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์และเว็บไซต์ เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดในการดำเนินธุรกิจ แนวทางการตัดสินใจซื้อของผู้สูงอายุ และแนวคิดอื่นเพื่อเป็นฐานข้อมูลเบื้องต้น
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่วิจัยจะนำมาวิเคราะห์โดยมาจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ พูดคุย บันทึกเสียงและจดบันทึก
 - 2.1) การสัมภาษณ์แบบทั่วไป (Interview) เป็นวิธีการสัมภาษณ์ที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นแบบทั่วไป โดยผู้วิจัยจะเริ่มใช้แนวคำถามทั่วไปก่อนแล้วค่อยเข้าสู่ประเด็นที่สนใจ
 - 2.2) การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในพื้นที่ศึกษาด้วยตนเอง เพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกและสามารถได้รู้ถึงกลยุทธ์ของผู้ประกอบการ
 - 2.3) การสังเกต (Observation) โดยผู้วิจัยใช้การสังเกตทั้ง 2 แบบคือการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของผู้ถูกสังเกตและสังเกตโดยผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัว

1. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือต่างๆ เพื่อนามาช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วนและถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. ประเภทบุคคล ได้แก่ ตัวผู้วิจัย เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตัวผู้วิจัยคือผู้ดำเนินการสัมภาษณ์และเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งผู้วิจัยควรมีความเตรียมความพร้อมในด้านความรู้เชิงวิชาการและทักษะในการสัมภาษณ์ด้วยการเป็นผู้ถามและผู้ฟังที่ดี

2. อุปกรณ์ที่ช่วยในการเก็บข้อมูล ได้แก่

เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกเสียง เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่ผู้วิจัยใช้ในการสัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูลในการทบทวนเนื่องจากการจดบันทึกนั้นไม่สามารถรวบรวมข้อมูลที่สัมภาษณ์ได้ทั้งหมดข้อมูลที่ได้จึงไม่สมบูรณ์ผู้วิจัยจึงต้องใช้เครื่องบันทึกเสียงในการบันทึกเพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

สมุดจดบันทึก เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้จดและบันทึกข้อมูล ความคิดและสถานการณ์ต่างๆที่สังเกต ในขณะที่ทำการซักถามข้อมูลในการวิจัย

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ในการวิจัยคุณภาพครั้งนี้ใช้วิธีตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้านเทคนิคสามเส้า (Triangulation Technique) ดังนี้

1. การตรวจสอบด้านข้อมูล (Data Triangulation) ตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ นั้นมีความเหมือนกันหรือไม่ซึ่งถ้าทุกแหล่งข้อมูลพบว่าได้ข้อมูลค้นพบที่เหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลของผู้วิจัยได้มา มีความถูกต้อง

2. การตรวจสอบด้านวิจัย (Investigator Triangulation) ตรวจสอบจากผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูลต่างค้นพบกันว่าได้ค้นพบที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งถ้าผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูลทุกคนพบว่ามีข้อมูลที่ค้นพบที่ได้นั้นมีความเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ได้มา มีความถูกต้อง

3. การตรวจสอบทฤษฎี (Theory Triangulation) ตรวจสอบว่าสามารถใช้แนวคิด ทฤษฎีต่างไปจากเดิม ดูข้อมูลว่าแตกต่างมากน้อยเพียงใด ซึ่งอาจทำได้ง่ายกว่าถ้ายังอยู่ในระดับสมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) และแนวคิดขณะทำการสรุปเหตุการณ์แต่ละอย่าง

4. การตรวจสอบด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้การสังเกตควบคู่กับการสอบถาม พร้อมกันนั้น ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสารหรือการซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หรือซักถามผู้ให้ข้อมูลหลังจากสรุปผลการศึกษา เพื่อความแน่นอนว่าข้อสรุปนั้นเที่ยงตรงตามความจริงหรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ในแต่ละครั้งมาลำดับเหตุการณ์ เรียบเรียง วิเคราะห์ จัดแยกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นต่าง ๆ พิจารณาข้อมูลที่ได้แต่ละครั้งว่ามีความสมบูรณ์เพียงพอที่จะตอบคำถามได้หรือไม่ และหาข้อมูลเพิ่มเติมต่อไปอีกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด จากนั้นจึงนำ ข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์โดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Description Analysis) เพื่อหาข้อสรุป นำข้อสรุปที่ได้หาหรือและขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้การดำเนินการถูกต้องก่อนจัดทำเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์

ผลการวิเคราะห์

จากการศึกษา เรื่องแนวทางการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของผู้สูงอายุ เพื่อให้วัยรุ่นตระหนักรู้เพื่อศึกษาความสำคัญของการแสดงพื้นบ้านที่มีการสืบทอด ปฏิบัติกันมาอย่างช้านาน และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย อีกทั้งยังศึกษาแนวทางในให้วัยรุ่นตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของการอนุรักษ์ สืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านให้คงอยู่ โดยผู้ศึกษาได้จัดประเด็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์บุคคล 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป, บุคคลในชุมชน, บุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ การสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย

ปัจจุบันมีหลายปัจจัยที่ทำให้การแสดงพื้นบ้านที่มีมาแต่โบราณได้ถูกให้ความสนใจลดน้อยลง ซึ่งปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ การสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย มีปัจจัยหลายด้านดังนี้

1.1) ด้านวัฒนธรรม

เนื่องจากวัยรุ่นปัจจุบันให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมของชาวต่างชาติมากกว่าวัฒนธรรมไทยที่มีมาตั้งแต่สมัยก่อน และยังมีวัยรุ่นจำนวนไม่น้อยที่มองว่าศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทยล้าสมัยเกินไป จึงทำให้วัยรุ่นไม่ค่อยสนใจในสิ่งที่ผู้สูงอายุได้ส่งสอนไปจาก คำสัมภาษณ์ของ นางแสงหล้า นามปริง (ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป) ได้กล่าวไว้ว่า

“วัยรุ่นสมัยนี้เขาไม่ค่อยสนใจศิลปะการแสดงพื้นบ้านกันหรอก ต่อให้มีเวลาว่างก็ไม่ค่อยมีใครมาร้อง รำ ทำเพลง แบบการแสดงพื้นบ้านกันแล้ว เขาให้ความสนใจกับเกาหลีเป็นส่วนใหญ่ น้อยคนนักจะชอบการแสดงพื้นบ้านของไทย ถ้ามีก็ต้องเป็นคนที่ยังรักจริงๆ ชื่นชอบในศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทยจริงๆเท่านั้น ที่ยังคงให้ความสนใจอยู่”

1.2) ด้านเศรษฐกิจ

เนื่องจากในสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ทำให้คนต้องแก่งแย่งกันทามาหากิน เพื่อความอยู่รอด จึงไม่มีเวลาให้ความสนใจกับศิลปะการแสดงพื้นบ้านของตน

1.3) ด้านเทคโนโลยีใหม่

ปัจจุบันเทคโนโลยีได้ก้าวล้ำไปไกลมากมนุษย์สามารถติดต่อกันข้ามทวีปได้ แต่ไม่ค่อยได้ใช้เวลาพูดคุยกับคนใกล้ตัว วัยรุ่นในยุคปัจจุบันติดโซเชียลจนหลงลืมการเล่น ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทยที่มีมาแต่โบราณ จึงทำให้วัยรุ่นไม่ค่อยตระหนักถึงสิ่งที่บรรพบุรุษรัก และปฏิบัติกันมาเป็นเวลานาน จากคำสัมภาษณ์ของ นางชนิษฐา เรือนสอน (บุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา) ได้กล่าวไว้ว่า

“วิวัฒนาการใหม่ ความเร็วในเทคโนโลยีมากเกินไป” ทำให้เห็นได้ชัดว่าเทคโนโลยีที่ล้ำสมัยก็เป็นปัญหาและอุปสรรคอย่างหนึ่งในการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน”

2. เพื่อศึกษาความสำคัญของการแสดงพื้นบ้านที่มีผู้สูงอายุปฏิบัติกันมาอย่างช้านาน

ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่เล็งเห็นความสำคัญของการแสดงพื้นบ้านและพร้อมที่จะให้ความรู้ในการสืบทอดให้แก่วัยรุ่นในปัจจุบัน ซึ่งทำให้เห็นว่าผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการแสดงพื้นบ้านของไทยเป็นอย่างมาก การแสดงพื้นบ้านทำให้ผู้สูงอายุเกิดความเพลิดเพลิน จรรโลงใจ จากคำสัมภาษณ์ของ นางราไพ โคตรสมบัติ(ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป) ได้กล่าวไว้ว่า

“การแสดงพื้นบ้านมีความสำคัญกับยายมาก เป็นสิ่งที่พ่อแม่ของยายให้ยายดูมาตั้งแต่เด็กๆ ได้ดูก็มีความสุข ยายชอบดูการแสดงพื้นบ้านมากๆ เพราะยายเองก็ดูมาตั้งแต่เด็ก เช่น หมอลำกร, หมอลำเพลิน ซึ่งปัจจุบันก็ไม่มีแล้ว ได้เปลี่ยนเป็นหมอลำซึ่งเข้ามาแทน”

จากคำสัมภาษณ์ของ นางทิพวรรณ แสงเงิน (บุคคลในชุมชน) ได้กล่าวไว้ว่า

“ศิลปะการแสดงพื้นบ้านมีความสำคัญมากสำหรับคนไทยทุกคน เพราะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นไทย วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของไทยเรา เราทุกคนต้องช่วยกันรักษาไว้ให้ศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่มีมาหลายยุคหลายสมัยให้คงอยู่ต่อไป อย่าปล่อยให้วัฒนธรรมอื่นเข้ามามีอิทธิพลกับคนไทยเรามากกว่าวัฒนธรรมไทยของเรา”

3. เพื่อหาแนวทางให้วัยรุ่นตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้านให้คงอยู่

จากการสัมภาษณ์ ทำให้ทราบว่าวัยรุ่นในยุคปัจจุบันไม่ค่อยสนใจการแสดงพื้นบ้านเท่าที่ควร ซึ่งแตกต่างจากในอดีตการแสดงพื้นบ้านเป็นสิ่งที่นิยมนามาสร้างความเพลิดเพลินเทศกาลต่าง ๆ ของไทยเป็นประจำ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา เป็นต้น เรียกได้ว่าเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษไทยได้สืบทอดปฏิบัติกันมาอย่างช้านาน การที่จะหาแนวทางให้วัยรุ่นในยุคปัจจุบันหันกลับมาให้

ความสนใจหารแสดงพื้นบ้านของไทยได้นั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายส่วน อีกทั้งยังต้องปลูกฝังให้วัยรุ่นเกิดจิตสำนึก รัก หวง แหวน ชื่นชมในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษและได้ช่วยกันรักษาสิ่งที่ผู้สูงอายุได้ปฏิบัติสืบต่อไป จากการสัมภาษณ์ของ คุณอุมาพร โคตรสมบัติ (บุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา) ได้กล่าวไว้ว่า

“เราทุกคนควรปลูกฝังเด็กให้รักในความเป็นไทยตั้งแต่ยังเล็ก ดิฉันในฐานะที่เป็นครู จึงคิดว่าเราควรปูพื้นฐานให้กับเด็กเล็กเสียก่อน ให้เขาเกิดรักในศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย ให้เขาเห็นว่าเป็นสิ่งที่น่าปฏิบัติตาม จนเมื่อเขาโตขึ้นเป็นวัยรุ่นจะทาให้เขามีจิตสำนึกรักศิลปะการแสดงพื้นบ้านไปเอง”

จากการสัมภาษณ์ของ คุณรำไพ โคตรสมบัติ (ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป) ได้กล่าวไว้ว่า

“ยายว่าการอนุรักษ์เราควรเริ่มจากการรวมกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกันเองก่อนเพื่อเล่นกัน ดูกันเองให้ลูกหลานเห็น และเรียกลูกหลานมาคุยเกี่ยวกับศิลปะการแสดงพื้นบ้านว่ามีข้อดีมากมาย อย่าทอดทิ้ง และให้วัยรุ่นลองแสดงดูขอไม่ชอบก็พูดให้เขาสนใจแสดงดูก่อน”

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการทำวิจัยเพื่อถ่ายทอดการอนุรักษ์การแสดงพื้นบ้านในคงอยู่สืบไป โดยใช้ทฤษฎีแบบสามเส้า เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล จากผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของผู้สูงอายุ เพื่อให้วัยรุ่นตระหนักรู้”

จากผลการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์บุคคล 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป, บุคคลในชุมชน, บุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษาทำให้ผู้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทยผู้ศึกษาเล็งเห็นว่าการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย ควรมีการช่วยเหลือกันหลายฝ่าย ตั้งแต่สถาบันสถานศึกษา ชุมชน และตัวผู้สูงอายุที่มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์การแสดงพื้นบ้าน ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนวทางการอนุรักษ์ และสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เพื่อให้ได้นำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1. จัดการฝึกอบรม

โดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน ได้จัดให้มีการฝึกอบรมให้แก่วัยรุ่น ได้เข้ามารับการถ่ายทอดการแสดงพื้นบ้านจากผู้สูงอายุ และผู้ที่มีความรู้ด้านศิลปะการแสดงพื้นบ้านเป็นอย่างดี โดยให้ผู้สูงอายุและผู้มีความรู้ในชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ เป็นผู้ถ่ายทอดให้กับวัยรุ่น

ขอความร่วมมือกับสถานศึกษาให้มีการจัดอบรมแนะแนวเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน โดยมีการจัดกิจกรรมให้วัยรุ่นได้ลองปฏิบัติ พูดถึงข้อดีของศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เพื่อให้วัยรุ่นได้เกิดความเพลิดเพลิน จนทำให้เกิดความสนใจในศิลปะการแสดงพื้นบ้าน

2. จัดทำสื่อ

มีการจัดทำสื่อต่าง ๆ ในการสอนศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เพื่อให้วัยรุ่นเกิดความสนใจ และเพื่อเผยแพร่การแสดงพื้นบ้านให้กับวัยรุ่น ได้เรียนรู้และสร้าง ความบันเทิง เป็นการสร้างคุณค่าให้เกิดกับศิลปะการแสดงพื้นบ้านได้อีกทางหนึ่ง เช่น เว็บไซต์ โฆษณา เป็นต้น

3. จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

ขอความร่วมมือกับสถานศึกษาให้มีการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงความเป็นไทย มีการสอนศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทยให้กับเด็กตั้งแต่เล็กๆ เพื่อวันข้างหน้าเด็กเหล่านั้นเติบโตเป็นวัยรุ่นจะเกิดความรัก หวง ในศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่บรรพบุรุษได้สั่งสมมาเป็นเวลานาน มีการนำเอาการแสดงพื้นบ้านของท้องถิ่นไปประยุกต์เป็นบทเรียนให้วัยรุ่นได้ศึกษาเรียนรู้ โดยให้

ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นผู้ให้ความรู้และฝึกฝน ซึ่งถือเป็นการนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในการอนุรักษ์ สืบทอด ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน

จากแนวทางการนำเสนอข้างต้น ผู้ศึกษาคิดว่าเป็นแนวทางที่ดีในการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เพื่อให้วัยรุ่นได้ตระหนักรู้ อีกทั้งยังทำให้เกิดความสามัคคีภายในชุมชน เพราะแนวทางในการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้านนั้น จะให้ประสบความสำเร็จทำให้วัยรุ่นได้ตระหนักถึงสิ่งที่ดีของไทยที่บรรพบุรุษสร้างมานั้นต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมแรง จากหลายส่วนทั้งสถาบันการศึกษา, บุคคลในชุมชน รวมไปถึงผู้สูงอายุที่มีความรู้เกี่ยวกับการแสดงพื้นบ้าน และผู้สูงอายุที่ต้องการสืบทอดเจตนารมณ์ให้รุ่นหลังได้ตระหนักถึงสืบไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าวัยรุ่นในปัจจุบันไม่ค่อยให้ความสนใจในศิลปะการแสดงพื้นบ้านเท่าที่ควร แต่ก็ยังมีวัยรุ่นจำนวนหนึ่งที่ยังคงตระหนักและเห็นคุณค่าและความสำคัญของศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่ผู้สูงอายุปลูกฝังมาให้ตั้งแต่สมัยเด็กๆ ดังนั้นผู้ศึกษาก็มีข้อเสนอแนะสำหรับการอนุรักษ์ และสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ให้ประสบผลสำเร็จ ดังนี้

1. สถานศึกษา ควรมีการปลูกฝัง ให้เด็กและวัยรุ่น ได้มีจิตสำนึกรัก ห่วงแหน ในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยมาตั้งแต่บรรพกาลเนื่องจากศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เป็นเอกลักษณ์ของไทย เป็นสิ่งที่บรรพบุรุษสร้างมา ปลูกฝังกันมาเป็นร้อยๆปี คนไทยทุกคนจึงควรช่วยกันอนุรักษ์ให้คงอยู่สืบไป และช่วยกันส่งเสริม สนับสนุน การแสดงพื้นบ้านของไทยให้เป็นที่รู้จักกันไปทั่วโลก

2. ในแต่ละชุมชน ควรมีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ของคนในชุมชน ในการดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาศิลปะการแสดงพื้นบ้านให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น เนื่องจากหากมีการร่วมมือกันสืบสานศิลปะการแสดงพื้นบ้านกันหลายส่วน จะทำให้วัยรุ่นต่างหันมาสนใจในการแสดงพื้นบ้านมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังทำให้เกิดความสามัคคีของคนในชุมชนเพิ่มขึ้น ลดช่องว่างระหว่างวัยลงอีกด้วย

ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาด้านปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน โดยเน้นศึกษาเรื่องด้านวัฒนธรรม เพราะปัจจุบันวัฒนธรรมของชาวต่างชาติที่เข้ามาในไทย ทำให้วัยรุ่นสนใจวัฒนธรรมเหล่านั้นอย่างมาก จนทำให้ละเลยความเป็นไทยไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- [1] กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2557).การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการอนุรักษ์ส่งเสริม และสืบทอดการแสดงพื้นเมืองสุพรรณบุรี. สารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์.
- [2] จุฑาศิริ ยอดวิเศษ. (2555). การอนุรักษ์และพัฒนาดนตรีในศิลปะการแสดงพื้นบ้านไทยมุสลิมกรุงเทพมหานคร. วารสารปารีชาต มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- [3] เจนนิสา เกศมณี. (2556). การแสดงพื้นเมืองสี่ภาค(ออนไลน์).สืบค้นเมื่อวันที่ [11 พฤษภาคม 2560].เข้าถึงได้จาก, <http://jennisketmanee.blogspot.com/>
- [4] ชาย โพธิสิตา. (2549). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ/ชาย โพธิสิตา(ครั้งที่5). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- [5] ธีรยุทธ เสนิงค์ ณ อยุธา. (2550). การถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ(ออนไลน์).สืบค้นเมื่อวันที่ [11 พฤษภาคม 2560].เข้าถึงได้จาก, http://www.stou.ac.th/stoukc/elder/main1_12.html
- [6] พรทิพา บุญรักษาม. (2559). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการแสดงพื้นบ้านไทย(ออนไลน์).สืบค้นเมื่อวันที่ [11 พฤษภาคม 2560].เข้าถึงได้จาก, http://poppy-porntipa.blogspot.com/2016/09/blog-post_28.html

- [7] พัชรี สาทิกบุตร. (2547). มรดกจากอดีต. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
รายงานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย. (2552). ปัญหาภูมิปัญญาไทย. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2560. เข้าถึง
ได้จาก, http://report-easy.blogspot.com/2009/07/blog-post_4792.html
- [8] สารานู ผลดี. (2558). เอกสารประกอบรายวิชา ศิลปวัฒนธรรม. สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยธนบุรี.
- [9] อารยา สิงห์สวัสดิ์. (2552). พระบรมราโชวาท พระราชดำรัส เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม(ออนไลน์). สืบค้นเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม
2560. เข้าถึงได้จาก, <http://www.thaihealth.or.th>
- [10] เอื้องฟ้า ถาวรรัช. (2555). การอนุรักษ์ สืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านชาวกะเหรี่ยง ราชวง อาเภอสรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี.
นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี.

ภาษาอังกฤษ

- [11] B2Bwhiteboard. (2013, November 11). What is Triangulation (Qualitative research)? [Video file]. Retrieved
from <https://www.youtube.com/watch?v=DPOhrdBGLc&t=7s>
- [12] Best, J.W., & V.K. (1993). Research in education (7 th ed.). Boston; Allyn and Bacon
Boas, Franz.(1948). Patterns of Culture. New York: Houghton Mifflin.
- [13] Danny G. (2014, October 15). Triangulation in Qualitative Research Podcast - Short Version [Video
file]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=aTEbA2LZalg>
- [14] Douglass, Malcolm. (1997). Social studies; Folk Theory to Practice in Elementary Philadelphia: J.B. Lippincott.